Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 51, Nisan 2021, s. 531-546

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.49406>

Ali AKAN

Erzincan Milli Eğitim Müdürlüğü, aliiakan@hotmail.com

Doç. Dr. Murat KURT

Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, murat.kurt@amasya.edu.tr

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM SÜREÇLERİNDE ETKİLİ OKULA İLİŞKİN ALGILARI

Özet

Uzaktan eğitim, dünyanın çoğu ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de eğitim sistemimizin bir parçasıdır. Örgün eğitime dahil olmamış veya örgün eğitimden ayrı kalmış kişiler için alternatif olan uzaktan eğitim, yaşadığımız pandemi döneminde de eğitim öğretimin aksamadan devamını sağlamıştır. Okulların kapatıldığı pandemi döneminde eğitim öğretim faaliyetleri uzaktan eğitim ile sürdürülmüş ve bu okulların süreçte etkili, etkin olmaları hedeflenmiştir. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimde etkili okula ilişkin algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma türlerinden olgubilim deseninden faydalanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Erzincan il merkezindeki bir devlet ilkokulunda çalışan 15 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz tercih edilmiştir. Araştırmada sınıf öğretmenleri uzaktan eğitimde etkili okulları teknolojiyi etkili ve verimli kullanan, öğretmenleri motive eden ve internet sıkıntısı olan öğrenciye destek olan okul olarak tanımlamışlardır. Uzaktan eğitimde etkili okullarda olmasını istedikleri en önemli özellikleri, teknolojik ve dijital araç gereçlerle dersleri işlemek şeklinde ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitimde etkili okulların yaşadıkları zorluklar öğrencilerin derslere ilgisizlikleri, teknolojik araçların

yetersizlikleri, velilerin öğrenciler arasında kıyas yapmaları çalışmanın ulaşılan sonuçlarındandır. Öğrencilerin uzaktan da olsa eğitim öğretimden kopmamaları ve derslerin dijital teknolojilerle işlenmesi ise uzaktan eğitimde etkili okulların olumlu yönleri olarak çalışma sonuçlarıdır. Çalışmanın sonunda farklı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Uzaktan eğitim, etkili okul, sınıf öğretmenleri.

CLASSROOM TEACHERS' PERCEPTIONS ABOUT SCHOOL in DISTANCE EDUCATION PROCES

Abstract

Distance education is a part of our education system in our country as in most countries of the world. Distance education, which is an alternative for people who could not attend formal education or who have left formal education, has ensured the continuation of education without interruption during the pandemic period we live in. During this pandemic period when schools were closed, educational activities were continued with distance education and it was aimed for these schools to be effective and efficient in the process. In this study, it was aimed to determine classroom teachers' perceptions about effective school in distance education. In the study, phenomenology pattern was used from qualitative research types. The study group of the research consisted of 15 classroom teachers working in a public primary school in Erzincan city center. Data were collected with the semi-structured interview form created by the researchers. Content analysis was preferred in the analysis of data. In the study, classroom teachers defined schools that are effective in distance education as schools that use technology effectively and efficiently, motivate teachers and support students with internet problems. They expressed the most important features they want in effective distance education schools as teaching lessons with technological and digital tools. The difficulties faced by effective distance education schools, students' indifference to lessons, inadequacy of technological tools, and parents' comparison between students are among the results of the study. Staying away from education, even if it is from a distance, and the processing of lessons with digital technologies are the positive aspects of effective schools in distance education. At the end of the study, different suggestions were made.

Keywords: Distance education, effective school, classroom teachers.

GİRİŞ

Yaşadığımız yüzyılda bilgi teknolojileri devamlı olarak gelişip yenilenmektedir (Telli ve Altun Deniz, 2020). Bu değişimler eğitim alanlarına da yansımakta ve eğitimin ayrılmaz bir parçası olmaktadır. Tüm dünyayı etkisi altına alan covid-19 salgınından dolayı dünyada olduğu gibi ülkemizde de uzaktan eğitim, eğitim sistemimizin içine yerleşmiş ve bu doğrultuda eğitimlere devam edilmiştir (Solak, Ütebay ve Yalçın, 2020). Ayrıca süreç uzaktan ve dijital araç gereçlerle yönetilmiştir.

Uzaktan eğitim ile elektronik ortamlarda geniş kitlelere eğitimler verilebilmektedir (Kırık, 2014). Öğrenci odaklı, esnek ve etkin olan bu eğitimler, öğrenenler ile öğretmenlere destek sağlayarak kalıcı öğrenmeleri sağlayabilmektedir. Evde veya okulda erişilebilir telefonlar, bilgisayarlar, dizüstü bilgisayarlar, tabletler ve diğer dijital teknolojilerin kullanımı ile uzaktan eğitim etkili hale getirilmektedir (Sayan, 2020).

Eğitim sektörünün hemen hemen tamamını etkileyen teknolojilerin, uzaktan eğitim süreçlerini de yönlendirdiği görülmektedir (Bozkurt, 2017). Bu alandaki kaliteli ve ulaşılabilir bir eğitim öğretim sağlayan teknolojik araç gereçler pandemi sürecini uzaktan yürütmeye ve öğrenme güçlüklerini aşmada önem arz etmektedir.

Bilgi çağında yeni teknolojiler sayesinde öğrenme ve öğretim uygulamaları yeniden şekillenmiştir. Geleneksel öğretim yöntemleri farklı bir görünüm almıştır. Eğitim öğretim süreçlerinde online eğitim, e-öğrenme, web öğrenme, web 2.0 araçları gibi yeni kavramlar kullanılarak öğrenme ve öğretim uygulamaları zenginlik kazanmıştır (Telli ve Altun Deniz, 2020). Bu zengin uygulamalar uzaktan eğitim etkinliklerine de kolaylıklar getirmiştir.

Uzaktan eğitim, zaman ve mekân bağı kalmaksızın, öğrenen ve öğretmenin sınıf ortamına kapanmadan, gelişmiş teknolojik araçlarla ders işleme şeklidir. Teknolojik araçlarla sanal ortamlarda yürütülen uzaktan eğitim, geniş öğrenen topluluklarına hizmet sunan bir sistemdir. Bu sistemde eğitim öğretim görüntülü, sesli, canlı olarak gerçekleşmektedir (Yıldız ve Seferoğlu, 2020). Bilgiye kolay ve hızlı erişim sağladığı için uzaktan eğitim; çağdaş, yenilikçi, fırsat eşitliği oluşturan ve yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen bir eğitim uygulamasıdır.

Uzaktan eğitim, dijital ve elektronik sistemler aracılığıyla, mekân sınırı olmadan, planlı ve kapsamlı öğrenmeleri hedeflemektedir (Karakuş, Ucuzsatar, Karacaoğlu, Esendemir ve Bayraktar, 2020). Farklı özellik ve kapasiteye sahip olan öğrenenler bu ortamların avantajlarından faydalanarak etkili eğitimler alırlar. Buna karşın etkileşimin sınırlı olması, ekonomik yetersizlikleri olanların teknolojik araçları elde edememesi ve bağlantı sorunlarının yaşanması gibi yönleri de uzaktan eğitimin sınırlılıklarındandır.

Bilgi kaynaklarına ulaşmada ve ulaştırmada etkin bir yol izlenerek, teknolojiye en iyi şekilde yararlanarak, öğrenen ile öğretmenin yer ve zamana bağlı kalmayarak yürüttükleri sistemin adı olan uzaktan eğitim, okulların kapandığı salgın döneminde eğitim ihtiyaçlarını karşılamıştır ve öğrenenlerin eğitimden geri kalmamalarını sağlamıştır.

Etkililik, örgütün amaçlarını gerçekleştirecek oranda verimli ve yararlı olarak sürdürebilmektir. Ortak amaçları gerçekleştirmek için beklenen etkiyi meydana getirme becerileri etkililiktir. Tüm örgütlerde olduğu gibi okullarda da temel hedef amaçların etkili gerçekleşmesidir. Amaçlara hizmet eden eylemler etkili olup bu amaçlara ulaştırmayanlar ise etkisizdir. Etkili okullar, amaçlarına ulaşan okullardır (Şişman, 2013). Bir okul belirlediği amaçlara çabuk ve verimli ulaşabiliyorsa o kadar etkilidir.

Etkili okul, okulu etkili kılarak okulun vizyon ve misyonuna hizmet etme derecesidir. Vizyon ve misyona emin adımlarla yürüyen, bu doğrultuda eğitim öğretimi yönlendiren okullar etkili okullardır (Güler, Çıkrıkçı ve Akçay, 2020). Ayrıca değişim ve yeniliğe ayak uyduran, bunları vizyon ve misyonunda belirleyen okullar da etkili okullardır. Bu okulların başarılı yöneticileri, stratejik liderleri, işbirlikçi paydaşları ve destekçileri vardır.

Sammons ve Bakkum (2011), etkili okulların özelliklerini şöyle sıralamıştır. Yüksek başarıya odaklanan öğretmen kadrosu, inovatif liderleri, güven ve işbirliğine açık personeli, kaliteli ders içerikleri, özerk öğrenci davranışlarını destekleyen politikaları, iyi organize edilmiş okul iklimi, sistemli bir değerlendirme programı ve öğrencilere çalışmaları hakkında sık sık dönüt ve bilgi verilmesidir. Bu okullarda açık olarak belirlenmiş ve nedenleri gösterilmiş kuralları vardır. Bundan dolayı öğrenciler kendilerinden ne beklendiklerinin farkında olarak performans sergilerler.

Temel değerlere ve kültürel öğelere önem verilen etkili okullarda, kültürel değerleri aktarma ve kültüre yatırım yapma gibi özellikler çok önemlidir (Erbil ve Kocabaş, 2019). Çeşitli alanlarda yaşanan hızlı değişme ve yenileşme hareketleri etkili okullarda kültürel öğelerle harmanlanır. Etkili okullar yenilik hareketlerini takip ederek eğitim öğretim süreçlerine bunları entegre ederler.

Etkili okullarda okul kültürü eğitim ve öğretimi destekleyici şekilde, bireysel öğrenme ve ilerleme çabalarını teşvik edici niteliktedir. Okulda verimli öğretimi vurgulayıcı bir kültür şekillenmelidir. Bu kültür, okulun ana gayesi olan etkili öğretimi kapsamalı, akademik ve işbirlikçi ilişkileri teşvik etmeli, başarının tanınması ve takdir edilmesine olanak vermelidir.

Fidan (2020), Bakioğlu ve Çevik (2020) ve Çakın ve Külekçi Akyavuz (2020) pandemi döneminde öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerini incelemişlerdir. Öğretmenler uzaktan eğitimle ilgili olumlu ve olumsuz yönde görüş bildirmişlerdir. Hilli (2020), çalışmada öğretmenlerin okula gidemeyen az sayıdaki öğrencisiyle uzaktan eğitimler yaparak çeşitli yönde çözümler ürettiğini göstermiştir. Allean ve Seaman (2016), ilkökul düzeyinde uzaktan eğitim ile ilgili çalışma yapıp, uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime destek olduğunu belirtmişlerdir. Duran (2020), çalışmada uzaktan eğitime erişimin kısıtlı ve ekonomiyle ilgili olmasından dolayı bireylerin tedirgin olduğunu belirtmiştir. Iwai (2020), pandemi sırasında, sınıfları sanallaştığında öğrencilerin kazanacakları ve kaybedecekleri üzerine tartışma yapmıştır. Kalabalık ortamlara girmeden yapılan uzaktan eğitim faaliyetleriyle hastalıklardan korunulacağına vurgu yapmıştır. Uzoğlu (2017), uzaktan eğitim ile uygun zaman ve mekânsal koşulların birleşmesiyle her öğrencinin kaliteli eğitim alabileceğine değinmiştir. Roy (2020), pandemi döneminde öğretmenlerin telekonferans olanakları ile dersleri çeşitli programlar aracılığıyla uzaktan işlemenin öğrenci başarılarına katkı yapacağını tespit etmiştir. Traxler (2018), çoklu katılım sağladığı ve her yerden eğitimi desteklediği için uzaktan eğitimi avantajlı bulmuştur. Arat ve Bakan (2014), bireyin öğrenme hız ve yöntemine göre şekillenebilmesi, zaman ve yer esnekliği sağlaması, teknolojik araçların kullanımına izin vermesi özelliklerinden dolayı uzaktan eğitimi eğitim öğretim süreçlerinde cazip bulmuştur. Odabaş (2003), çalışmada uzaktan eğitimin yaşam boyu öğrenmeye katkı sunduğunu, eğitimde fırsat eşitliğini sağladığını tespit etmiştir. Kan Kılınç, Yazıcı, Günsoy ve Günsoy (2020), uzaktan eğitimin etki ve işlevlerini inceledikleri araştırmalarında; uzaktan eğitimin gelir düzeyi, istihdam, sosyal ve ekonomik gibi değişkenlerle bireylere fayda sağladıklarını belirtmişlerdir.

Ferdousi (2010), yaptığı çalışmada uzaktan eğitim ile kadınlara okula devam etme fırsatı tanıyarak eğitime erişime katkı sunduğunu tespit etmiştir. Altıparmak, Kurt ve Kapıdere (2011) teknik sorunların olması, ekonomik durumu iyi olmayan bireyler için erişim zorlukları gibi sorunlardan dolayı uzaktan eğitimin olumsuzluklarını belirtmişlerdir.

Yıldırım, Akan ve Yalçın (2017), öğretmenlerin iş doyumu ve okul etkililiği algıları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Tuncel (2013) okul etkililiği ile liderlik türleri, Keleş (2006) ve Kuşaksız (2010) okul etkililiği hakkında öğretmen görüşlerini incelemişlerdir. Bu çalışmalarda etkili okulları özellikleri tespit edilmiştir. Abdurrezzak (2015) araştırmasında etkili okulu oluşturan altı özellik tespit etmiştir. Bunlar; nitelikli kadro, katılımcı ve girişken öğretmenler, yöneticilerin olumlu yönleri, güçlü bir okul kültürü, okul paydaşlarında pozitif enerji ve ailelerin katılımının yüksek olduğunu belirtmiştir. Gökçe ve Bağçeli Kahraman (2010) etkili okulun bileşenlerini belirlemek için öğretmen görüşlerine başvurmuştur. Çalışmaya göre liderlik, etken öğretmenlik, mesleki gelişimi destekleme, okul çevre ilişkileri, örgüte olan bağlılık etkili okulun bileşenleridir. Alanyazın incelendiğinde uzaktan eğitim ve etkili okullar ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında farklı, birbirinden bağımsız çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Ancak sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimde etkili okula ilişkin görüşlerinin olduğuna dair bir çalışmalar sınırlıdır. Bu nedenle uzaktan eğitim süreçlerinde sınıf öğretmenlerinin etkili okula ilişkin görüşleri önemli role sahiptir. Ayrıca bu doğrultuda uzaktan eğitim süreçlerinde etkili okula ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1-Uzaktan eğitim sürecinde etkili okulun tanımı sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre nasıldır?
- 2-Uzaktan eğitim süreçlerinde etkili okul sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre nasıl olmalıdır?
- 3-Uzaktan eğitim süreçlerinde etkili okulun karşılaştığı zorluklar sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre nelerdir?
- 4-Uzaktan eğitim süreçlerinde etkili okulların olumlu yönleri sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre nelerdir?

YÖNTEM

Nitel araştırma olarak sürdürülen bu çalışmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Var olduğu bilinen ancak günlük hayatta anlaşılmayan ya da farkına varılmayan olguların belirlenmesinde olgubilim deseninden yararlanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Farkına varılmayan olgular; yaşamımızda durum, olay, deneyim ve kavram şeklinde ortaya çıkabilir (Merriam, 2013). Olgubilim araştırmaları mutlak ve genel sonuçlar ortaya koymaz ancak olguları daha etkili ve ayrıntılı tanımamıza yönelik sonuçlar verir. Olgubilim çalışmalarında olguyu taşıyan bireyler aynı zamanda verilerin de kaynağıdır. Bu bireylerden çok yönlü ve geniş bilgiler toplanabilmektedir. Çalışmada sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimde etkili okullara yönelik görüşleri derinlemesine olarak ortaya çıkarılmak amaçlandığı için olgubilim deseni tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Erzincan il merkezinde devlete ait bir ilkokulda görev yapan 15 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örneklem grubunda yer alan kolay ulaşılabilir örneklem çeşidinden yararlanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örneklem; araştırma maliyetini düşürmesi, çalışmaya çabukluk ve kolaylık sağlaması, araştırma yapanlara pratiklik oluşturmaları bakımından olumlu yönleri sahip olup çalışmaların genellendirilmesi ve düşük güvenirlilikler içermesi açısından da olumsuz nitelikleri barındırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Tablo 1*Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler*

		f	%
Cinsiyet	Erkek	4	26
	Kadın	11	74
Toplam		15	100
Medeni Durum	Evli	14	94
	Bekar	1	6
Toplam		15	100
Yaş	20-29	2	13
	30-39	5	33
	40-49	7	47
	50 ve üzeri	1	7
Toplam		15	100
Kıdem	1-5 yıl	1	6
	6-10 yıl	3	20
	11-15 yıl	3	20
	16-20 yıl	3	20
	21 ve üzeri	5	34
Toplam		15	100
Eğitim Durumu	Ön Lisans	1	7
	Lisans	13	86
	Lisansüstü	1	7
Toplam		15	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 15 sınıf öğretmenin %26’sı erkek, %74’ü kadındır. Evli, 40-49 yaş aralığındaki ve lisans mezunu öğretmenlerin sayıları en fazla olan gruplardır. Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin kimlik bilgileri etik zorunluluklar nedeniyle gizli tutulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Okulların kapalı olmasından dolayı görüşmeler yüz yüze yapılamamış ancak teknolojik iletişim araçlarından yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış soruları içeren görüşme formu, derinlemesine ve kapsamlı bilgileri elde etmek amacıyla tercih edilmiştir. Ayrıca önceden belli kalıplaşmış ifadeler barındırmadığı ve katılımcıların kendilerini rahat ifade etmeye olanak verdiği için de yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmada kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Görüşme soruları uzman görüşü alındıktan ve gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra en son hâlini almıştır.

Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz, araştırmanın kavramsal yapısının önceden belirlenmiş şeklindeki araştırmalarda kullanılır. Elde edilen veriler, kavramsal çerçeve veya temalar doğrultusunda yorumlanır, özetlenir ve şekillendirilir. Veriler araştırma sorusunun içeriğine göre temalara ayrılır, katılımcıların görüşlerinden alıntılara yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada yapılan betimlemeler neden sonuç ilişkisi içerisinde açıklanır ve yorumlanır. Daha sonra da bazı sonuçlara ulaşılır. Her katılımcıya

kodlar verilerek (Ö1, Ö2, Ö3 şeklinde) bu katılımcıların görüşleri kategoriler şeklinde tablolastırılmıştır. Ayrıca tablolarda, alınan cevaplar dahilinde frekans değerleri de belirtilmiştir.

BULGULAR

“Uzaktan eğitim sürecinde etkili bir okulu nasıl tanımlarsınız?” sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplar Tablo 2’ de belirtilmiştir.

Tablo 2

Uzaktan Eğitim Sürecinde Etkili Okula İlişkin Algılar

Temalar	f	%
Teknolojiyi etkili ve verimli kullanan okul	3	7
Öğretmeni motive eden okul	2	5
İnternet sıkıntısı olan öğrenciye destek olan okul	4	11
Velilere uzaktan eğitimde yardımcı olan okul	2	5
Uzaktan eğitimde tüm öğrencilere ulaşan okul	2	5
Uzaktan eğitim için yeterli donanımına sahip okul	3	7
Öğretmenleri uzaktan eğitimde aktif olan okul	1	2
Öğretmenler arası teknolojik olarak işbirliği ve paylaşımı olan okul	2	5
Öğrenci ihtiyaçlarını karşılayan okul	2	5
Uzaktan eğitimle ilgili öğretmenlere seminer veren okul	2	5
Yenilikleri takip eden ve yeniliklere açık olan okul	1	2
Öğrencilerle iletişim halinde olan okul	3	7
İnternet sağlayan ve bu konuda gerekli alt yapısı olan okul	3	7
Zoom, Skype, Eba gibi programları öğretmenlere anlatan okul	4	11
Uzaktan eğitimi plan ve programlı yürüten okul	2	5
Uzaktan eğitimi plan ve programlı yürüten okul	1	2
Uzaktan eğitimde tüm olumsuzlukları en az seviyeye indiren okul	1	2
Toplam	41	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerden bazılarının etkili okula yönelik görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

“Uzaktan eğitim ile dersleri işliyoruz. Benim evimde internet ve bilgisayar olmadığı için dersleri okulda işliyorum. Okulun teknolojik araç gereçlerini kullanıyorum. Bu da bana kolaylık sağlıyor. Ben de bunlardan faydalandığım için öğrencilerime verimli olduğunu düşünüyorum ve okulumu bu konuda etkili olarak buluyorum.” (Ö5).

“Etkili okul, uzaktan ders işleme sürecinde öğrenciyi düşünen okuldur. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları farklıdır. Bazılarının durumları iyi olduğu için teknolojik araç gereçlere sahipler. Ancak ekonomik durumları yetersiz olan öğrencilerimiz teknolojik araçlara erişim konusunda sorunlar yaşamaktadırlar. Burada okulumuzun ne kadar etkili olduğu devreye giriyor. İhtiyaç sahibi öğrencilerimize bilgisayar, tablet veya internet gibi araçlar sağlayan okul bence etkili okuldur. Her öğrenciyi sürece katmak gerektiğini düşünüyorum.” (Ö11).

“Etkili okulun öğrenciyi sürekli takip ettiği okul olduğunu düşünüyorum. Çünkü okullar kapalı olduğu için dersler uzaktan yapılıyor. Bu süreçte öğrenci okuldan kopabiliyor. Böyle öğrenciler okul idaresi, öğretmenler ve rehberlik servisi tarafından sürekli takip edilmelidir. Uzaktan da olsa takip edilen öğrencinin okula olan ilgisi azalmaz ve okul daha etkili olur.” (Ö7).

“Etkili okul bence gerek personeli gerek donanımı olsun okul bünyesindeki tüm paydaşlar ile uzaktan eğitim sürecinde başarıyı arttıracak her türlü çalışmaların yapıldığı okuldur.” (Ö3).

Araştırmanın ikinci problemi kapsamında “Uzaktan eğitim sürecinde etkili bir okulun nasıl olmasını istersiniz?” sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3

Uzaktan Eğitim Sürecinde Etkili Okul Ortamına İlişkin Algılar

Temalar	f	%
Teknoloji dostu olsun	1	3
Teknolojiyi etkili ve verimli kullanmalı	1	3
Öğrenciyi geleceğe hazırlayan şartları oluşturmali	3	10
Uzaktan eğitimi dijital içeriklerle zenginleştirmeli	1	3
Geleneksel araçları dijital içeriklerle birleştirmeli	4	13
Bulut teknolojilerini kullanmalı	1	3
Web 2.0 araçlarını kullanmalı ve öğrencilere tanıtmalı	2	6
Öğrencileri her zaman ve her yerde eğitim ile buluşturmalı	2	6
Güvenli ve denetimli internet bağlantıları kullanmalı	4	13
Öğrenci bilgisini becerilere dönüştürmeyi başarabilmeli	1	3
Öğrenci hız ve kapasitesine göre içerik, yöntem belirlemeli	1	3
Zaman ve mekândan bağımsız eğitim planlamalı	2	6
Akıllı tahtalar ile donanımlı olmalı	2	6
Tüm öğrencilerin katılımını sağlayan ortamı olmalıdır	2	6
Uzaktan eğitim ortamı yönetim tarafından teknolojik olarak donatılmalı	4	13
Uzaktan eğitim konusunda eksiği olan personelin eğitim almasını sağlamalı	1	3
Toplam	32	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerden bazılarının uzaktan eğitimde etkili okulun nasıl olmasına yönelik görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

“Teknolojik materyalleri olmalıdır. Uzaktan eğitimde fazladan bilgisayar veya tabletleri de olmalıdır. Çünkü evinde bilgisayarı olmayan öğrenci gelip bu bilgisayarlarla derslerini takip etmelidir.” (Ö14).

“Uzaktan eğitimde hafta sonları da dersler işleniyor. Bu okullar hafta sonları da açık olmalıdır ki evlerinde bilgisayar ve interneti olmayan öğretmenler gelip derslerini okulun bilgisayarlarından işlesinler.” (Ö8).

“Bu okullar kendi web sayfalarında uzaktan eğitim ile ilgili öğrenci ve velilere yönelik bilgilendirici video, sunu, dosya paylaşmalıdırlar. Çünkü uzaktan eğitimde öğrencilerin ve velilerin zorlandıkları, bilmedikleri, takıldıkları yerler olabilir. Burada etkili okul bu özellikleriyle devreye girip yardımcı ve yol gösterici olabilir.” (Ö1).

“Etkili okullar öğrencileri için uzaktan eğitimde bilgilendirici afiş ve broşür hazırlamalıdırlar. Bu broşür ve afişlerde öğrenci, öğretmen ve veliler için bilgiler yer almalıdır. Bu bilgilere verimli ders çalışma teknikleri, stres ile baş etme yolları, evde zamanı etkili geçirme için öneriler, değerler eğitimi, sosyallik ve iletişim vb. örnekler verilebilir”. (Ö9).

“Etkili okulların veliler ile sık sık online toplantılar yapmasını isterim. Çünkü uzaktan derslerde bazı veliler çocuklarına karşı ya çok müdahaleci ya da çok ilgisiz oluyorlar. Bu tür bilgilendirici online toplantılar velileri aydınlatır bence. Çünkü uzaktan eğitim yüz yüze eğitim gibi olmuyor. Bu süreç biraz zorluklar içeriyor. Velilerin eğitilmesi de etkili okullara düşüyor.” (Ö7).

Araştırmanın üçüncü problemi kapsamında “Uzaktan eğitim sürecinde etkili bir okulun karşılaştığı zorluklar nelerdir?” sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4

Uzaktan Eğitim Sürecinde Etkili Okulun Karşılaştığı Zorluklara İlişkin Algılar

Temalar	f	%
Öğrencilerin derslere ilgisizlikleri	2	9
Teknolojik araçların yetersizliği	1	4
Öğrencilerin bilgisayar ve internet sorunları	1	4
Öğrencilerin okuldan kopmaları	1	4
Öğretmenler arası iletişim ve yardımlaşma sorunları	2	9
İdarenin öğretmenlere resmi yazıları tebliğ zorlukları	1	4
Velilerin öğrenciler arası kıyas yapması	3	14
Öğrencilerin sosyallikleri azalır	3	14
Okula yeni başlayan birinci sınıfların uyum sorunları	2	9
Uygulama gerektiren derslerin yapılamaması	1	4
Grup kontrolünün olmaması	1	4
Öğrenci değerlendirmede sorunlar	2	9
Kitap okuma saatlerinde yaşanan sorunlar	1	4
Toplam	23	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerden bazılarının uzaktan eğitimde etkili okulun karşılaştıkları zorluklara yönelik görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

“Uzaktan eğitimle dersleri işlerken sınıf mevcutlarının fazlalığı ve ders sürelerinin az olması sıkıntı olabiliyor. Her öğrenciye söz hakkı vermede zorluk yaşıyoruz. Bazı öğrencilere biraz daha fazla söz hakkı verince diğer öğrenciler üzülebiliyorlar. Bu da okulun etkili olmasını engelleyebiliyor.” (Ö2).

“Uzaktan derslerde veliler; dersten kopma, derse bağlanamama, bilgisayar ve internet olmaması sorunlarını yaşıyorlar. Böyle durumlarda hemen okulu arıyorlar veya okula geliyorlar. Tüm sorunlarını okulun çözmelerini istiyorlar. Ancak bu sıkıntıları tamamen okulun çözmesi mümkün değildir. Bazı sorunlar okulun elinde olmadan gerçekleşmektedir. Velilerin böyle durumlarda okula yönelmeleri etkili okulun karşılaştığı zorluklardandır.” (Ö5).

“Öğrenmeler dijital ortamlarda olduğu için öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine uzaktan süreçlerde olanak olmuyor. Örneğin deneyler yapılamıyor, laboratuvar ve atölyeler kullanılamıyor. Bu etkenler uzaktan eğitim süreçlerinde etkili okulu olumsuz etkiliyor.” (Ö6).

“Oyun ve Fiziki Etkinlikler ve Serbest Etkinlikler derslerinin işlenişlerinde sorunlar oluyor. Dersler uzaktan olduğu için eğitsel oyunlar oynatılamıyor ve spor salonları kullanılamıyor.” (Ö8).

“Yüz yüze okul dönemlerinde olan bilgi yarışmaları, spor müsabakaları, bilim şenlikleri, proje ve yenilikçilik fuarları yapılmadığı için okulların elde ettikleri başarılar ve okul etkililiği de azalmaktadır.”

Araştırmanın dördüncü problemi kapsamında “Uzaktan eğitim sürecinde etkili bir okulun olumlu yönleri nelerdir?” sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplar Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5

Uzaktan Eğitim Sürecinde Etkili Okulun Olumlu Yönlerine İlişkin Algılar

Temalar	f	%
Yaşam boyu öğrenme sağlar	1	3
Eğitime erişim sağlar	2	8
Bireysel öğrenmeyi destekler	2	8
Teknolojiyi kullanma becerileri geliştirir	1	3
Toplu eğitimi kolaylaştırır	1	3
Eğitim maliyetlerini düşürür	3	13
Velileri sürece katıyor	1	3
Uzman yardımı alınır	2	8
Online seminerler yapılır	2	8
Sınıf dışı yerlerde öğrenim yapılır	1	3
Uzaktan rehberlik çalışmaları yapılır	2	8
Derslerden geri kalmayı önler	3	13
Öğrenci motivasyon ve ilgisini artırır	2	8
Toplam	26	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerden bazılarının uzaktan eğitimde etkili okulun olumlu yönlerine yönelik görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

“Bu süreçte online seminerler ile öğrenci ve velilere yönelik bilgiler verildi. Okulların daveti üzerine alanında uzman kişiler öğrenci, veli ve öğretmenleri aydınlattılar. Ben bunu çok

faydalı buldum. Çünkü daha önceden uzaktan ders işlememiştim ve tecrübem yoktu. Böyle seminerleri düzenlemek etkili okulun olumlu yönüdür.” (Ö12).

“Öğrenciler okul duvarlarına bağlı olmaksızın evde, yolda, köyde vb. derslere girme imkânı buluyorlar.” (Ö11).

“Uzaktan eğitim de olsa öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmek etkili okulların olumlu yönüdür. Öğrenci sosyal, bilişsel ve duygusal olarak da uzaktan eğitimde geliştirilmelidir. Bu ise etkili okullara özgü özelliktir.” (Ö1).

“Etkili okulların bence olumlu yönü, uzaktan eğitimde dersleri oyunlaştırarak zevkli bir biçim vermeleridir. Çünkü ekran başında oturup sürekli dersi takip eden öğrenci sıkılıyor. Dijital veya farklı oyunlar ile dersleri işlemek etkili okulların olumlu yönüdür.” (Ö9).

TARTIŞMA

Çalışmaya katılan öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde etkili okula ilişkin tanımlarında internet ve bilgisayar desteği sağlayan, teknolojiyi verimli ve güncel kullanan, yenilikleri takip ederek değişime açık olan, öğrenci ihtiyaçlarını gideren okul vb. ifadeleri kullanmışlardır. Bu tanımları destekler nitelikte olarak Abdurrezzak (2015) çalışmasında etkili okula yönelik, bilgi teknolojilerini en üst düzeyde kullanarak öğrencileri hem akademik hem de sosyal olarak geliştiren okul tanımını ortaya koymuştur. Yıldırım, Akan ve Yalçın (2017) etkili okulu değişime ayak uyduran okul olarak çalışmalarında belirtmişlerdir. Gökçe ve Bağçeli Kahraman (2010) yaptıkları çalışmada etkili okul için eğitim öğretim süreçlerinde bireysel ve grup çalışmalarını destekleyen okul sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca etkili okulun bileşenlerini liderlik, etkin öğretmenlik, örgüte bağlı kalma, mesleki gelişimi destekleme, okul-çevre ilişkilerinin iyi olduğu okul olarak tespit etmişlerdir. Kuşaksız (2010) öğretmen görüşlerine göre ilköğretim okullarının etkili okul özelliklerine sahip olma düzeylerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin etkili okulu oluşturmada önemli rollerinin olduğunu vurgulayarak etkili okulun etkili yönetici ve kadrolarının olduğunu belirtmiştir. Keleş (2006), yaptığı çalışmada etkili okulun öğrenci ve veli beklentilerini karşılayan okul olduğunu, Sammons ve Bakkum (2011) ise örgütte amaç birliği doğrultusunda profesyonel liderlik yapılan okulun etkili okul olduğunu çalışmasında vurgulamıştır.

Çalışmaya katılan öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde etkili okulda olmasını istediklerine ilişkin algılarında öncelikli olarak ön plana çıkan kavramlar teknoloji, internet, bilgisayar, farklı iletişim ve dijital araçlar ortaya çıkmıştır. Öğretmenler etkili okulun teknolojik araç gereçlere sahip olmasını, geleneksel araçlarla dijital içerikleri birleştirmelerini, akıllı tahtalarının bulunmasını, uzaktan eğitim süreçlerinde tüm personele bilgi vermeleri gerektiğine sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Şişman (2013), çalışmasında etkili okullarda aile, toplum ve çevre ilişkilerinin gelişmiş olması gerektiğini belirtmiştir. Güler, Çıkrıkçı ve Akçay (2020), çalışmalarında etkili okulda öğretmenlerin mesleki aidiyet duygularının olumlu düzeyde olmaları gerektiğini ortaya koymuşlardır. Abdurrezzak (2015) yaptığı çalışmada etkili okulda olması gereken özellikleri şöyle belirtmiştir: İşbirliği içinde olan öğretmen kadrosunun tam olması ve bu öğretmenlerin ihtiyaçlarının karşılanması, çalışanların arasında iletişimin güçlü olmasıdır.

Çalışmaya katılan öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde etkili okulun karşılaştığı zorlukları ifade etmişlerdir. Bunlardan bazıları öğrencilerin sosyalliklerinin azalması, velilerin

izledikleri derslerde öğrenciler arasında kıyas yapmaları, öğrencilerin okuldan ve derslerden kopmaları, uygulama gerektiren derslerin işlenişindeki sorunlar olarak belirtilmiştir. Çalışmaya benzer şekilde Abdurrezzak (2015) çalışmasında etkili okulun karşılaştığı zorlukları sosyal etkinliklere yeterli önem verilmeme, öğretmenler arası yaşanan iletişim sorunları ve farklı çatışmalar, bazı öğretmenlerde görülen tükenmişlik duygusu, kalabalık sınıflar, ailelerin okuldan uzak kalmaları ve öğrencilerde gelecek kaygısının olmaması olarak göstermiştir. Keleş (2006) ve Gökçe ve Bağçeli Kahraman (2010) öğretmenlerle ilgili yaptıkları çalışmalarda etkili okullarda veli-öğretmen, okul-çevre ilişkileri bakımından zorluklar olduğunu ortaya koymuşlardır. Fidan (2020) uzaktan eğitimde okulların yaşadığı sorunları öğretmen görüşlerine göre belirlediği çalışmasında, şu olumsuzlukları tespit etmiştir: Derse katılım konusunda yaşanan sıkıntılar, internet ve bilgisayarı olmayan öğrencilerin derse katılamamaları, dersten çabuk sıkılan ve ilgileri dağılan öğrencilerdir. Bazı öğrencilerin derslere geç girdikleri ve derslerden sıkıldıklarında çıkış yaptıkları da çalışmada ortaya konmuştur. Çalışmaya benzer şekilde Bakioğlu ve Çevik (2020) çalışmalarında uzaktan eğitimde okullar; internet bağlantısı, bağlantı yavaşlaması ve kopması, öğrencilerin dersi sabote etmeleri, öğrenci-öğretmen arasında iletişimsizlikler, idarenin öğretmene danışmadan iş yapmaları, öğrencilerde motivasyon düşüklüğü gibi sorunlar yaşamışlardır. Çekin ve Külekçi Akyavuz (2020) uzaktan eğitimde okulların yaşadığı sorunları kategorilere ayırmıştır. Bunlar iletişim sorunları, veliler ve öğrenciler ile ilgili sorunlar olmak üzere sınıflandırılmıştır.

Çalışmaya katılan öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde etkili okulun olumlu yönlerini ifade etmişlerdir. Bunlardan bazıları, etkili okulların uzaktan eğitim süreçlerinde öğrencileri sürekli destekledikleri ve onları motive ettikleri, yaşam boyu öğrenme sağladıkları, eğitime erişimin sürekli ve her yerden olduğunu, velileri öğrenme süreçlerine kattıklarını ve velilerin öğrencilerin akademik durumlarını takip edebildikleri olarak vurgulanmıştır. Çalışmaya benzer şekilde velilerin çocukların eğitimi ile daha fazla ilgilenmeleri, geniş gruplarla çalışmalar yapıldığı, teknolojik araçlar sayesinde okul öğrencinin ayağına gittiği, niyetli ve kasıtlı öğrenmelerin oluştuğu, öğrencinin teşvik edilerek öğrenme sürecinde motivasyonunun arttığı, ders kayıtlarının sonradan izlenebilmesi, klasik sınıf ortamında kendini ifade edemeyen öğrencilerin uzaktan eğitimde kendilerini ifade edebilmeleri (Fidan, 2020; Allean ve Seaman, 2016; Hilli, 2020; Duran, 2020; Iwai, 2020; Uzoğlu, 2017; Odabaş, 2003; Abdurrezzak, 2015) gibi özellikler uzaktan eğitimin birçok avantajı olarak ortaya konmuştur.

SONUÇLAR

Yüz yüze eğitimden uzak kalındığı ve okulların kapalı olduğu salgın döneminde, uzaktan eğitim ile okulların etkinliği, verimliliği, kaliteleri devam ettirilmek istenmektedir. Uzaktan işlenen dersler ve derslere katılan öğretmenler, öğrenciler ve veliler ile bu etkinliğin sağlandığı görülebilmektedir. Etkili okullar, uzaktan eğitim süreçlerini iyi yönetmiş, sorunları ve yaşanan aksaklıkların üstesinden gelebilmişlerdir. Yapılan çalışma kapsamında da uzaktan eğitimde etkili okulların tanımlarına bu doğrultuda vurgu yapılmıştır ve uzaktan eğitimin temelini oluşturan teknolojik araçlar, internet bağlantısı ve bilgisayarlar etkili okullar için tanımlarda sık sık ifade edilmiştir. Eğitim öğretim süreçlerinin uzaktan ve teknolojik araçlarla gerçekleştirilmesi, etkili okul tanımlarının yukarıdaki şekilde yapılması bu sürece uygun bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuç doğrultusunda okuldan uzak kalınarak ve teknolojik araç gereçlerle ders işlemenin okulların etkililiğini azaltmamakta tam tersine okulları daha da etkili kıldığı düşünülebilir.

Çalışmada uzaktan eğitimde etkili okulun nasıl olması gerektiği konusunda görüş bildiren öğretmenler, öncelikli olarak dijital sınıfların ve kesintisiz internetin olması gerektiğini belirtmişlerdir. Yüz yüze eğitimde etkili okulların olmazsa olmazları olan teknik ve dijital araç gereçler uzaktan eğitim için de etkili okulların temelini oluşturmaktadır. Öğrenciden öğretmene, yönetimden velilere kadar herkesin kendi okullarını etkili kılmak için, teknolojik ve dijital araçlara sahip olmaları önem arz etmektedir. Uzaktan eğitim faaliyetlerini yürüten okulların bu doğrultuda öğretmenlerin etkili ve verimli ders işlemelerini teşvik etmeleri lazımdır. Etkili okul ortamının teknolojik araçlarla donatılmış olması ve tüm dijital imkânlarla sahip olması da uzaktan eğitimi olumlu yönde etkilemiştir.

Hem yüz yüze eğitimde hem de uzaktan eğitimde sorunlar yaşanması normaldir. Çünkü insanın olduğu yerlerde sorunlar ve çatışmalar kaçınılmazdır. Uzaktan eğitim süreçlerinde etkili okullar yüz yüze eğitim öğretimden farklı sorunlar yaşamaktadırlar. Uzaktan eğitimin temelini oluşturan teknolojik araçlar, internet bağlantısı, bilgisayarlara erişim gibi etmenler yokluklarında ise sorun olarak ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada da bu sayılanlar uzaktan eğitim süreçlerinde etkili okulların karşılaştıkları zorlukların başında sıralanmıştır. Günümüz teknoloji çağında internet, bilgisayar, akıllı tahtalar, teknoloji atölyeleri tüm okullar için sahip olunması istenen yeniliklerdir. Öğrencilerine kaliteli eğitimi vermede bu teknolojiler daha da önemsenmektedir. Okulların kapanması ve eğitimlerin bilgisayar teknolojileri ile sürdürüldüğü uzaktan eğitimde, okullar etkili olmak için çok fazla çaba göstermektedirler. Uzaktan eğitime imkanlarının kısıtlı olmasından dolayı katılamayan öğrenciler, teknolojik açıdan yetersiz olan öğretmenler ve ilgisiz veliler de okulların etkili olması yönünde tespit edilen sorunlar olarak belirlenmiştir.

Uzaktan eğitimin aksamadan ve sorunsuzca devam etmesi, yüz yüze eğitimden ayrı kalan öğrenciler için önemlidir. Yüz yüze eğitimin tam anlamıyla yerini alamayan uzaktan eğitim, farklı olumlu yönleriyle eğitim öğretim süreçlerini yönlendirmiştir. Çalışmada da bu olumlu yönler yaşam boyu öğrenmeyi ve bireye göre eğitimi sağlaması, eğitime her yerden erişimi sağlayarak öğrencilerin öğrenmelerden geri kalmalarını önledikleri şeklinde tespitlerde bulunulmuştur. Etkili okulların uzaktan eğitimi de teknolojik araçlarla verimli şekilde yönettikleri, süreçte öğrencilerle birlikte velileri de eğittikleri anlaşılmaktadır. Yüz yüze eğitime alışan velilerin uzaktan eğitim süreçlerinde eğitilmeleri etkili okulların olumlu yönleri arasında ilk sıraları almıştır. Velilerin öğrencileri ile beraber uzaktan eğitimde bilgilenmeleri ilkökul öğrencileri için avantaj olarak düşünülebilir. Bu yönü ile etkili okulların uzaktan eğitim sürecini iyi yönettikleri çıkarımında bulunulabilir.

ÖNERİLER

Bu çalışmada uzaktan eğitimde etkili okullara yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri ortaya konmuştur. Aynı şekilde konu ile ilgili olarak okul müdürlerinin, müdür yardımcılarının, branş öğretmenlerinin, rehber öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmenlerinin de görüşlerini ortaya koyucu çalışmalar yapılabilir.

Bu çalışma uzaktan eğitim sürecinde gerçekleştirilmiştir. Uzaktan eğitim bittikten sonra yüz yüze eğitime geçildikten sonraki eğitim öğretim süreçlerinde de etkili okula yönelik öğretmen görüşleri incelenebilir.

Çalışma ilkökul öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir. Uzaktan eğitimde etkili okullar ortaokul ve lise öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda da araştırılabilir.

Bu çalışma devlete bir ilkokulda gerçekleştirilmiştir. Farklı düzeylerdeki özel okullar için de çalışma yapılabilir.

Uzaktan eğitim süreçlerinde etkili okula ilişkin algılar velilerin bakış açılarıyla belirlenebilir.

KAYNAKLAR

- Abdurrezzak, S. (2015). *Etkili okul ve okul liderliğine ilişkin öğretmen algılarının incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Allen, E. ve Seamen, J. (2016). *Online Report Card: Tracking Online Education in the United*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED572777.pdf> erişim: 20.12.2020 adresinden alındı
- Altıparmak, M., Kurt, İ. D. ve Kapıdere, M. (2011). E-öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri. *XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, (s. 321-327). 2 - 4 Şubat 2011 İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Arat, T. ve Bakan, Ö. (2014). Uzaktan eğitim ve uygulamaları . *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 14 (1-2), 363-374.
- Bakioğlu, B. ve Çevik, M. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 109-129.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Çakın, M. ve Külekçi Akyavuz, E. (2020). Covid-19 süreci ve eğitime yansımaları: öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 165-186.
- Duran, L. (2020). Distance learners' experiences of silence online: a phenomenological inquiry. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 21(1), 81-98.
- Erbil, D. G. ve Kocabaş, A. (2019). Sınıf öğretmenlerinin eğitimde teknoloji kullanımı, tersine çevrilmiş sınıf ve işbirlikli öğrenme hakkındaki görüşleri. *İlköğretim Online*, 18(1), 31-51.
- Ferdousi, N. (2010). Distance education for law promotes gender equity in Bangladesh. *Asian Journal of Distance Education*, 8(1), 81-86.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim:İlkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 24- 43.
- Gökçe, F., & Bağçeli Kahraman, P. (2010). Etkili okulun bileşenleri: Bursa ili örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXIII (1),173-206.
- Güler , G., Çıkrıkçı, N. ve Akçay, P. (2020). Öğretmenlerin etkili okul algıları ve mesleki aidiyet düzeyleri arasındaki ilişki. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 1499-1511.
- Hilli, C. (2020). Distance teaching in small rural primary schools: a participatory action research project. *Educational Action Research*, 28(1), 38-52.

- Iwai, Y. (2020). *Online Learning during the COVID-19 Pandemic: What do we gain and what do we lose when classrooms go virtual?* <https://blogs.scientificamerican.com/observations/online-learning-during-the-covid-19-pandemic>. adresinden alındı
- Kan Kılınç, B., Yazıcı, B., Günsoy, B. ve Günsoy, G. (2020). Perceptions and opinions of graduates about the effects of open and distance learning in Turkey. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 21(1), 121-132.
- Karakuş, N., Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M. Ö., Esendemir, N. ve Bayraktar, D. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 220-241.
- Keleş, B. (2006). *İlköğretim okullarının etkili okul özelliklerine sahip olma dereceleri hakkında öğretmen görüşleri (Çorum ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kırık, A. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, (21), 73-94.
- Kuşaksız, N. (2010). *Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim okullarının etkili okul özelliklerine sahip olma düzeyleri (Üsküdar ilçesi örneği)*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Merriam, S. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Odabaş, H. (2003). İnternet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(1), 22-36.
- Roy, D. (2020). *Trying to home school because of coronavirus? Here are 5 tips to help your child learn.* <https://theconversation.com/trying-to-homeschool-because-of-coronavirus-here-are-5-tips-to-help-your-child-learn-133773> adresinden alındı
- Sammons, P. ve Bakkum, L. (2011). Effective schools, equity and teacher effectiveness: a review to the literature. *Profesorado. Revista de Currículum y Formación del Profesorado*, 24-33.
- Sayan, H. (2020). Covid 19 sürecinde öğretim elemanlarının uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 101-121.
- Solak, H. İ., Ütebay, G. ve Yalçın, B. (2020). Uzaktan eğitim öğrencilerinin basılı ve dijital ortamdaki sınav başarılarının karşılaştırılması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 41-52.
- Şişman, M. (2013). *Eğitimde mükemmellik arayışı etkili okullar (4. Baskı)*. Ankara: Pegem Yayınılık.
- Telli, S. ve Altun Deniz. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi(online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırma Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Traxler, J. (2018). Distance learning—predictions and possibilities. *Education Sciences*, 8(35), 1-13.

- Tuncel, H. (2013). *Etkili okul oluşturmada okul müdürünün dönüştürücü liderlik rolü*. Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Uzoğlu, M. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(16), 335-351.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, İ., Akan, D. ve Yalçın, S. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumu Ve Okul Etkililiği Algıları Arasındaki İlişki. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 69-82.
- Yıldız, E., ve Seferoğlu, S. S. (2020). Uzaktan eğitim öğrencilerinin çevrim içi teknolojilere yönelik öz yeterlik algılarının incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (1), 33-46.

Ek: Görüşme Soruları

- 1) Eğitim öğretim faaliyetlerini uzaktan yürüttüğünüz pandemi döneminde etkili okul kavramının tanımını yapar mısınız?
- 2) Eğitim öğretim faaliyetlerini yürüttüğünüz uzaktan eğitimde sizce etkili bir okul nasıl olmalıdır? Bu süreçte etkili okulda bulunması gereken özellikleri açıklar mısınız?
- 3) Eğitim öğretim faaliyetlerini uzaktan yürüttüğünüz bu süreçte etkili okulların karşılaştıkları zorlukları, yaşadıkları sorunları ve olumsuzlukları açıklar mısınız?
- 4) Eğitim öğretim faaliyetlerini yürüttüğünüz uzaktan eğitimde etkili okulların olumlu yönlerini, sahip oldukları avantajları ve faydalı bulduğunuz özelliklerini açıklar mısınız?